

ВІДГУК

офіційного опонента Яценко Ліани Вікторівни,
кандидата педагогічних наук, доцента на дисертаційну роботу
Грітчиної Анни Іванівни
«Формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до
виконання ролі майбутнього сім'янина»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність дослідження обраної теми обумовлена значними змінами в різних формах життєдіяльності людини, які істотним чином стосуються й сфери сімейних відносин. За таких обставин актуальності набуває проблема підготовки молодого покоління до сімейного життя.

Різні аспекти проблеми підготовки школярів до сімейного життя знайшли відображення у працях В. Барського, З. Зайцевої, В. Кравця, Т. Кравченко та інших.

Грітчина Анна Іванівна продовжує серію таких досліджень, зосереджуючи увагу на формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі сім'янина. Слід зазначити, що особливо актуальною є ця проблема для юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів, оскільки вихованці цих закладів позбавлені найважливішого інституту соціалізації – сім'ї, або цей досвід має негативний асоціальний характер; юнаки майже незнайомі з моделями чоловічої поведінки.

Варто зазначити, що тема дисертаційного дослідження А. І. Грітчиної є складовою науково-дослідної теми лабораторії виховної роботи в закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання НАПН України «Формування цінностей сімейного життя у вихованців закладів інтернатного типу» (державний реєстраційний номер 0113U000221).

Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради Інституту проблем виховання НАПН України (протокол № 3 від 31.03.2011 р.) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень в галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 26.06.2011 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Заслуговує на увагу багатоаспектність дослідження, що охоплює різні бачення проблеми, аналіз сучасного її стану. У дисертаційному дослідженні Грітчина Анна Іванівна визначила педагогічні умови формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина у позаурочній діяльності. Здобувачка робить спробу вирішити суперечності між: об'єктивною потребою сучасного суспільства у вихованні майбутнього сім'янина та нерозробленістю теоретичних і методичних основ формування готовності до сімейного життя у вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів; вагомими виховними можливостями позаурочної діяльності шкіл-інтернатів щодо формування готовності юнаків до виконання ролі майбутнього сім'янина та недостатнім методичним забезпеченням цього процесу; необхідністю удосконалення професійної підготовки педагогів шкіл-інтернатів в аспекті формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина та недостатньою розробленістю змісту, форм і методів такої підготовки.

Дисертанткою чітко визначений науковий апарат дослідження – об'єкт, предмет, мета, окреслено методи дослідження, розкрито його наукову новизну та практичне значення, особистий внесок автора, впровадження та апробацію результатів дослідження.

Дисертантка ставить за мету – шляхом узагальнення теоретичних основ формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина у позаурочній діяльності.

Відповідно до поставленої мети, логічно та послідовно побудовано структуру дисертації: вступ, розділи, висновки, додатки, список використаних джерел.

На основі аналізу філософських, соціологічних, психологічних, педагогічних джерел автором уточнено сутність та структуру поняття «готовність юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина» як складного особистісного утворення, яке передбачає активно-дієвий стан особистості, її внутрішню зорієнтованість на успішне сімейне життя на основі переконань, поглядів, ставлень, мотивів; проявів моральних якостей (відповідальності, турботливості, мужності, працелюбності); встановлено основні структурні компоненти сформованості готовності юнаків до виконання ролі майбутнього сім'янина: когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий.

До позитивних моментів дисертації відносимо те, що дисертанткою розкрито особливості формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина.

Зважаючи на запропоноване уточнення сутності поняття «готовність юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина», цілком доречними є визначені дисертанткою критерії сформованості готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина (знання про сутність ролі майбутнього сім'янина; орієнтація на виконання ролі майбутнього сім'янина; поведінка з представниками протилежної статі) та показники їх сформованості.

Грунтуючись на останніх, А. І. Грітчина добирає відповідний діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина: авторські анкети, бесіди, методика «Незакінчене речення», експертна оцінка, розв'язання життєвих ситуацій, гра-дискусія «Я – сім'янин», опосередковані педагогічні спостереження.

Кількісний розподіл юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів за рівнями сформованості готовності до виконання ролі майбутнього сім'янина дозволив дисертантці стверджувати про переважання низького та середнього

рівнів сформованості цього особистісного утворення. Тому, без сумнівів, цінним у науковому доробку автора є теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі сім'янина, а саме: методична підготовка вихователів загальноосвітніх шкіл-інтернатів щодо формування готовності юнаків до виконання ролі майбутнього сім'янина; змістове і методичне забезпечення формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина; урахування особистісно орієнтованого підходу у формуванні готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина.

Важливим і цінним для педагогічної практики є розробка та запровадження в позаурочній діяльність шкіл-інтернатів змістового і методичного забезпечення процесу формування готовності юнаків до виконання ролі майбутнього сім'янина: комплексної програми діагностики рівнів сформованості готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина; змісту програми «Я – майбутній сім'янин», програми семінару для педагогів шкіл-інтернатів «Виховуємо сім'янина».

Дисертація Грітчиної А. І. відзначається новизною результатів дослідження, має практичне значення. Це свідчить про те, що дисертантка достатньою мірою оволоділа методикою самостійного педагогічного дослідження.

Висновки дисертації достатньо виважені, логічні, достовірні, науково обґрунтовані й відповідають поставленим завданням.

Основний зміст та результати дисертації висвітлено у 18 наукових і навчально-методичних праць, зокрема: 8 статей у наукових фахових і періодичних виданнях (1 з них – у зарубіжному); 2 статті у колективних монографіях, 1 стаття у навчально-методичному посібнику, 1 стаття у методичному посібнику (у співавторстві); 5 тез та статей у матеріалах конференцій, 1 стаття в інших виданнях.

Кількість та обсяг опублікованих праць переконує в належній апробації та впровадженні основних положень дослідження.

Зміст, результати роботи, основні висновки, викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

Дисертація А. І. Грітчиної є самостійно виконаною, завершеною, достатньою мірою ілюстрованою.

Оцінюючи в цілому дисертаційне дослідження Грітчиної Анни Іванівни «Формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина» позитивно, вважаємо за необхідне зробити деякі зауваження та побажання:

1. Недостатньо чітко представлена позиція автора стосовно теоретичних положень дисертації щодо особливості формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина.

2. Підрозділи дисертації, що присвячені опису змісту і методики формувального етапу дослідження, надто переобтяжені теоретичними посиланнями на наукові джерела, тоді як основна увага має концентруватися на експериментальній роботі самого дослідника.

3. На думку опонента, дещо ідеалізованим є формувальний етап експерименту, в якому більш враховано дію на юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів мікросередовища, яке їх оточує. Але, у сучасних умовах, не варто ігнорувати макросередовище, у якому помітний вплив на особистість юнака мають масмедіа та інші інформаційні джерела.

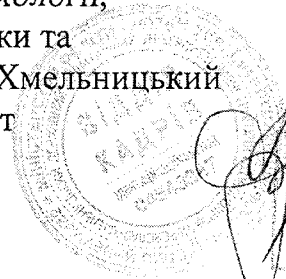
4. У підрозділі 3.3. наведено кількісний аналіз результатів дослідження. Робота значно виграла б, якщо б дисертантка схарактеризувала рівні сформованості готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі сім'янина після проведення дослідно-експериментальної роботи не тільки кількісно, а й якісно.

Загальний висновок

Вказані зауваження та побажання не мають принципового характеру і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку роботи, а її результати роблять вагомий внесок у теорію і методику виховання.

Таким чином, за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики дисертаційна робота Грітчиної Анни Іванівни «Формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина» відповідає вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій та п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету педагогіки та психології,
доцент кафедри соціальної педагогіки та
освіти дорослих ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Л. В. Яценко
А. М. Чанасен